

Van rookvrije sportterreinen tot gezonde kantine

HOE DENKEN DE SPORTBESTUURDERS OVER GEZONDHEIDSBEVORDERING?

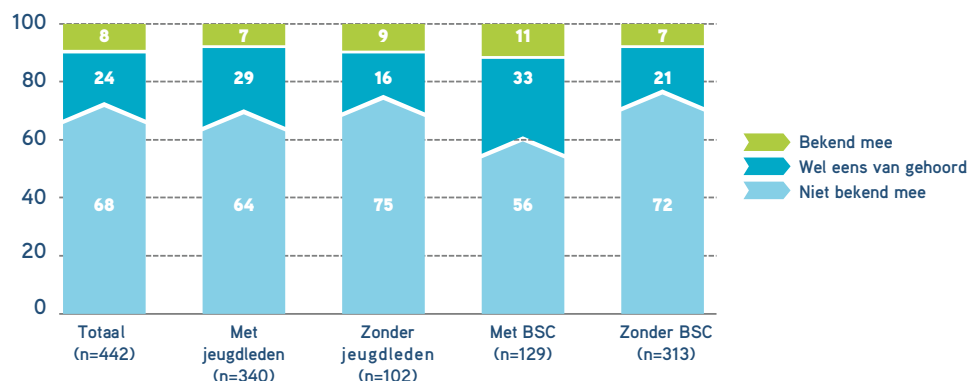
DOOR DORINE COLLARD (MULIER INSTITUUT)

Rookvrije sportterreinen, verantwoord alcoholgebruik en gezonde voeding: sportverenigingen zijn steeds actiever op het gebied van gezondheidsbevordering. Hoe ambitieus zijn sportverenigingen om een grotere maatschappelijke rol op zich te nemen? Welke voor- en nadelen zien bestuurders van de maatregelen die het Nationaal Preventieakkoord van sportverenigingen vraagt? Het Mulier Instituut vroeg het aan de bestuurders van sportverenigingen.

Eind juni 2018 tekende minister Bruno Bruins samen met vertegenwoordigers van de sport, gemeenten en andere organisaties het eerste Nationaal Sportakkoord. In het verlengde daarvan is het de bedoeling dat er lokale sportakkoorden worden gesloten. In bijna de helft van de gemeenten is nu een sportformateur in de weer om tot zo'n lokaal akkoord te komen met betrokken partijen in de gemeente, waaronder (bestuurders van) sportverenigingen. De inzet is om de komende jaren gezamenlijk te werken aan ambities op de thema's Inclusief sporten en bewegen, Duurzame sportinfrastructuur, Vitale sport- en beweegaanbieders, Positieve sportcultuur, Van jongs af aan vaardig in bewegen en Topsport die inspireert.

Behalve het Sportakkoord is er verleden jaar nog een akkoord getekend dat van betekenis is voor de sportsector: het Nationaal Preventieakkoord. In dit akkoord hebben meer dan zeventig organisaties, waaronder NOC*NSF, KNVB en KNSB, gezamenlijk maatregelen geformuleerd om de gezondheid van de inwoners van Nederland te bevorderen. Deze maatregelen zijn gericht op het verminderen van roken, alcohol drinken en overgewicht. Hierbij wordt nadrukkelijk naar de sportsector gekeken. Door sportomgevingen gezond in te richten, bijvoorbeeld als een omgeving waar gezonde voeding ruimschoots beschikbaar is, kan de gezondheid van de sporter worden bevorderd. Daarnaast draagt het in be-

Figuur 1
Bekendheid van sportverenigingen met het Nationaal Preventieakkoord (in procenten)

weging brengen van mensen zelf al bij aan de gezondheid van jeugd en volwassenen. De overheid en maatschappelijke organisaties zien de sportvereniging dus niet alleen als een partner die een rol speelt bij het bevorderen van inclusief sporten, een positieve sportcultuur of vaardigheid in bewegen, maar dicht de sportvereniging ook een rol toe bij het bevorderen van een gezonde leefstijl en het verminderen van overgewicht. Verwacht wordt dat in verschillende lokale sportakkoorden ook doelstellingen uit het Preventieakkoord zullen worden meegenomen.

Het Preventieakkoord als grote onbekende

Sportverenigingen en sportbestuurders krijgen in het Nationaal Preventieakkoord een taak om binnen de vereniging met gezondheidsthema's aan de slag te gaan. De bekendheid van bestuurders van sportverenigingen met het Preventieakkoord is echter zeer beperkt. Minder dan één op de tien sportbestuurders van sportverenigingen kent het Nationaal Preventieakkoord (8%). Drie kwart geeft aan niet bekend te zijn met het Nationaal Preventieakkoord (68%). Sportverenigingen met jeugdleden geven

vaker aan bekend te zijn met het Nationaal Preventieakkoord dan sportverenigingen zonder jeugdleden. Datzelfde geldt ook voor sportverenigingen die wel of niet een samenwerking hebben met een buurtsportcoach (zie figuur 1).

Rookvrije sportterreinen, verantwoord alcoholgebruik en gezond voedingsaanbod

De doelen die geformuleerd zijn in het Nationaal Preventieakkoord en waarbij sportverenigingen een rol hebben gekregen zijn onder andere:

- in 2020 zijn 2.500 sportverenigingen rookvrij. Dit betekent dat de sportterreinen rookvrij zijn of dat er afspraken zijn gemaakt waarmee wordt geregeld dat kinderen niet meer in aanraking komen met roken. In 2025 zijn (nagenoeg) alle sportverenigingen rookvrij;
- in 2020 zijn 2.500 sportverenigingen aan de slag met een gezond aanbod in sportkantines. Veertig procent daarvan zal minimaal op 'niveau brons' zijn, volgens de criteria van het Voedingencentrum;
- in 2025 maken alle sportverenigingen die alcohol verstrekken actief gebruik van een e-learning 'Verantwoorde verstrekking' voor barvrijwilligers, ter bevordering van de deskundigheid over verantwoord alcoholgebruik bij sportverenigingen.

Het draagvlak

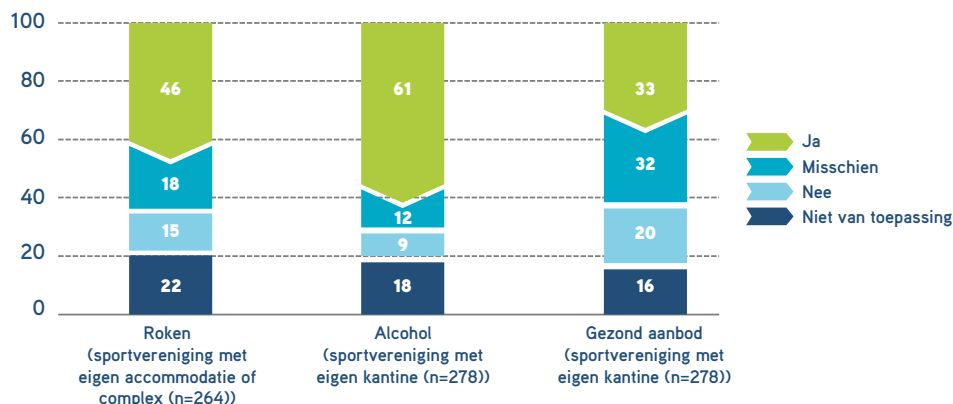
Hoewel sportverenigingen nauwelijks of niet bekend zijn met het Nationaal Preventieakkoord en de bijbehorende doelen voor sportverenigingen, geeft een deel van de bestuurders van sportverenigingen wel aan de ambitie te hebben om met de thema's roken, alcohol en gezond voedingsaanbod aan de slag te gaan.

Bijna twee derde van de sportverenigingen die beschikken over een eigen sportkantine geeft aan in de komende twee jaar de ambitie te hebben om kennis bij barvrijwilligers over het verantwoord verstrekken van alcohol te bevorderen.

Bijna de helft van de sportverenigingen die een eigen accommodatie of complex beheert heeft de ambitie om te werken aan een rookvrije sportvereniging. Dit betekent dat ongeveer 6.000 sportverenigingen de ambitie hebben om op dit thema slagen te maken. Een derde van de sportverenigingen die een kantine in eigen beheer hebben geeft aan de

Figuur 2

Ambitie van sportverenigingen om in de komende twee jaar te werken aan de thema's roken, alcohol en gezond kantineaanbod (in procenten)

ambitie te hebben om te werken aan een gezond voedingsaanbod in de kantine (ongeveer 4.500 sportverenigingen) (zie figuur 2).

Het draagvlak voor maatregelen gericht op gezondere voeding is minder dan dat voor maatregelen op het gebied van roken en alcoholgebruik, maar lijkt wel groeiende. In 2008 gaf ongeveer de helft van de bestuurders van sportverenigingen aan dat overgewicht verminderen geen taak is van de sportverenigingen, terwijl in 2016 een derde van de bestuurders hierin geen rol ziet voor sportverenigingen.

Belemmeringen

De sportbestuurder die gezondheidsbevorderende maatregelen wil invoeren in de sportvereniging kan te maken krijgen met weerstand die stoelt op ideologische of praktische bezwaren, of op beide. De ideologische bezwaren zitten vooral op de keuzevrijheid van de leden en bezoekers, en de vraag of gezondheidsbevordering, die verder gaat dan wat wettelijk of in gemeentelijke bepalingen is voorgeschreven, wel een taak is van de vereniging. Hier zal de 'verenigingsdemocratie' haar werk moeten

doen: via peilingen bij de leden en discussie in werkgroepen, commissies en uiteindelijk de ALV zal moeten blijken voor welke maatregelen er draagvlak is in de vereniging.

Bij de meer praktische bezwaren kan gedacht worden aan extra werk en taken, minder omzet, minder gezelligheid en minder 'winst' in de kantine. Ook het moeten instrueren van vrijwilligers, risico op bederf en ruimtegebrek voor het klaarmaken, uitstellen en bewaren van gezonde producten kunnen belemmeringen zijn die verenigingsbestuurders ervaren om (meer) gezond aanbod op te nemen. Het is niet altijd even duidelijk of deze praktische bezwaren reëel zijn, of voortkomen uit vrees voor het onbekende. Voor zover ze reëel zijn is het zaak te zoeken naar alternatieven en aanpakken die deze bezwaren ondervangen en tenietdoen. Goede informatie, begeleiding en vooral goede voorbeelden zijn nodig en cruciaal om te zorgen dat de ambities van het Preventieakkoord in de sportwereld worden verwezenlijkt.

Meer weten? Lees het factsheet over de ambitie van sportverenigingen om te werken aan thema's uit het Nationaal Preventieakkoord op mulierinstituut.nl.

